

Metsäkulttuuria Ali-Mäkelän tilalla

ASiantuntija TEA ELSTOB JA Tutkija LIISA LAHDENSAARI-NÄTT, TTS, tea.elstob@tts.fi, liisa.lahdensaari-natt@tts.fi

Markku Mäkinen on asunut koko elämänsä hirsitalossa Mäntsälän Hirvihaarassa. Jossain vaiheessa maanviljelijää alkoi kiinnostaa päärakennuksen ikä. Asiaan vihkiytynyt ystävä antoi hänelle vinkin, että kannattaa katsoa talon eteläpuolen kurkahirren päältä, josta sieltä löytyisi rakentamisvuoden aikaisista kolikkoja, kuten kuulemma aiemmin oli tapana tehdä. Näin hän tekikin ja niin löytyi hirteen kiinni naulattu iso kuparinen ja painava kolikko, josta löytyi vuosiluku 1789 ja kaksipäinen kotka. Samaisena

vuonna alkoi myös Ranskan vallankumous, mutta siitä tuskin hirsitalon rakentajat olivat tietoisia. Vaikka Suomi oli vielä tuohon aikaan osa Ruotsi-Suomea, Venäjän rupla oli ollut käytössä jo 1700-luvulla Venäjän valloittamilla alueilla Itä-Suomessa ja näin oli tämäkin kolikko päätyneenä määntäläläisen taloon todennäköisesti kauppiaiden mukana.

Ali-Mäkelän tilan ensimmäinen rakennus tämä hirsitalo ei suinkaan ole ollut, vaan tilan juuret ulottuvat ainakin vuoteen 1542 asti, kuten kuvasta kaksi selviää.

MULTAKORVEN LÄHDE ON OLLUT MONIPUOLISESSA KÄYTÖSSÄ

Tämä on vain yksi kiinnostava tarina muiden joukossa. Tuntuu siltä, että Mäkisen mailla törmää moneen mielenkiintoiseen kohteeseen, kunhan vain seuraa isäntää metsiin ja pihalle ja kuuntelee hänen vuodesta puhettaan.

Markun metsästä löytyy esimerkiksi vanha Multakorven-lähde, jota käytettiin sekä eläinten että ihmisten juomapaikkana. Lähdettä käytti myös kylän väki metsäl-

◁ Kuvassa Ali-Mäkelän tilan nykyinen pääraKEN- nus vuodelta 1789. Kuva: Tea Elstob

◁ Ali-Mäkelän tila on ollut saman suvun hallussa ainakin vuodesta 1542. Kuva: Tea Elstob

◁ Mäkisen hirsitalon kur- kihirren päältä löytynyt vuoden 1789 kupariko- likko oikealla ja toinen hapettunut samanlainen kolikko löytyi pellolta. Kuva: Tea Elstob

▽ Markku Mäkinen talon- sa tuvassa. Kuva: Liisa Lahdensaari-Nätt

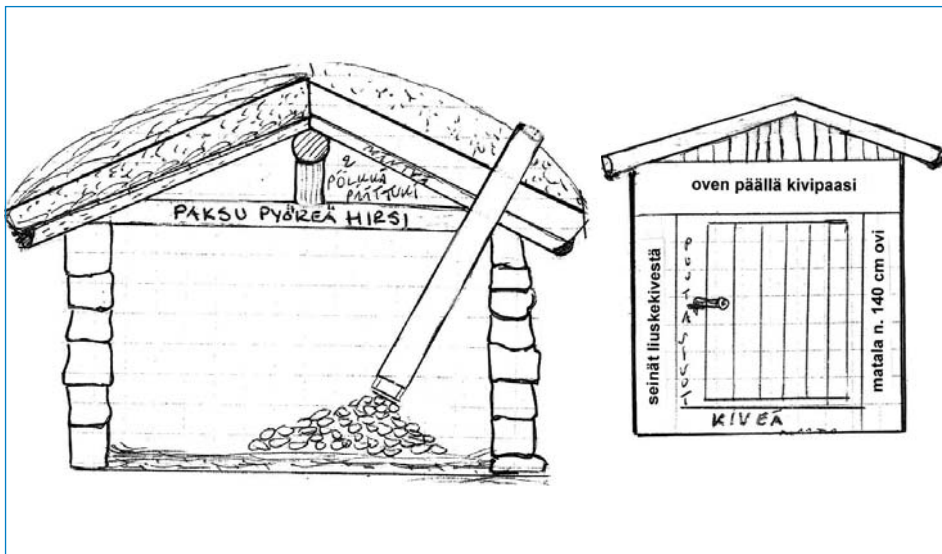
lä ollessaan. Naapuri **Ensio Marjanen** te- ki Markun nuoruudessa itse hilloja, mutta poltti myös itse viinaa. Ensio käyttikin tä- tä lähdeä sekä viinapullojensa että hillo- purkkiensa säilytykseen. Lähteessä ne säi- lyivätkin hyvin viileässä ja hapettomassa tilassa. Pullot ja hillopurkit olivat naruilla kiinni lähteen pohjassa. Narut olivat ylä- päästään kiinni tolmissa lähteen reunoilla ja tolpat oli juntattu maahan lähteen viereen.

Lähiympäristö kuulemma tiesi naapurin laittomista viinan valmistus- ja myynti- puuhista. Kukaan ei kuitenkaan ilmianta- nut häntä siitä poliisille ennen kuin joskus 1960-luvulla, jolloin hän sitten joutuikin vankilaan.

LAMMIKON KAIVUU PALJASTI VUOSITUHANSIA VANHAT KALANPYYDYKSET

Markku alkoi kaivaa metsässään lammik- koa helmikuussa 1998, koska hänen vai- monsa halusi saada kunnon uimapaikan. Lammikon pohjalla oli kovasti mutaa ja kaivuun yhteydessä sieltä paljastui kum- mallisia puurakenteita. Ne osoittautuivat myöhemmin 5 000 vuotta vanhoiksi kiin- teiksi kalanpyydyksen rakenteiksi. Alue oli tuolloin Ancyliusjärven rannalla, jolloin il- masto oli lämmin ja kuiva ja alueella kasvoi mäntymetsiä.

HIRVIHAARAN MULTAKORVEN PERUNAKELLARIN RAKENTEET

Yli 60 vuotta sitten, ollessaan 5-vuotias, Markku oli isänsä hanslankarina kellarin katon uudistustöissä. Ohessa on Markun tekemä piirros kellarin rakenteista sekä kuva kellarin jäänteistä metsässä. Tarkkaa tietoa kellarin iästä ei ole, mutta kauan se on tällä paikalla ollut.

Perunapellon läheisyys ei liene ainut syy siihen, että kellarin sijaitsee pienen kävelymatkan päässä päätalolta metsän keskellä. Ali-Mäkelän talo nimittäin sijaitsee vanhan pääreitillä varressa ja entisaikaan, kun kaikista oli puutetta, ohikulkijat saattoivat myös varastaa ruokaa ja milloin mitään henkensä pitimiksi.

Perunakellarin kattoon oli tehty kätevä luukku, jonka kautta perunat vieritettiin kellariin kourua pitkin. Kouru toimi myös tuuletusaukkona. Kellarin ovi oli matala, joten sitä kautta ainoastaan haettiin perunat pois. Kellarin katon rakenteina oli muun muassa tiiviisti ladottuja suoria mäntyhalvoja suora pinta ylöspäin, koivun tuohta veden ja kosteuden eristeenä, sammalta lämmöneristeenä, 60 cm hiekkaa eli mähkää ja talvella lisäeristeenä lunta.

Sopivan rahoituksen avulla niin Markku kuin useat muutkin metsänomistajat olisivat kiinnostuneita vielä kunnostamaan vanhoja kohteita perinteisillä työtavoilla, jotta nämä työtavat tulisivat jälkipolvillekin tutuiksi.

▷ Markku Mäkisen piirros Hirvihaaran Multakorvessa sijainneesta perunakellarista. Kellarin seinät ovat liuskekivestä ja oven päällä oli kivipaasi. Puinen ovi oli vain noin 140 cm korkea. Kellarissa oli eteinen, jossa oli talvisin eristeenä olkea ja olkea aseteltiin myös ulko-oven eteen pakkasten varalta. Kuva: Markku Mäkinen

▷ Kellarin jäänteet näkyvät selvästi vieläkin. Kuva: Tea Elstob

